

СЕКЦІЯ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Міщенко В. С.

*кандидат юридичних наук, науковий співробітник
відділу проблем модернізації господарського права та законодавства
Інституту економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Сталий розвиток при його впровадженні передбачає збалансованість розвитку економічної, екологічної та соціальної систем і одночасну їх здатність до саморегуляції та відтворення. Найбільш впливовим важелем на шляху впровадження сталого розвитку стала соціальна відповідальність.

В науковій літературі під соціальною відповідальністю розуміють волевиявлення, яке визначається певною поведінкою щодо дотримання усвідомлених обмежень та соціальних норм, гарантує безпеку та прогресивний розвиток, забезпечує узгодження інтересів суб'єктів, задіяних у суспільних відносинах та управлінні ними [1, с. 43].

Єдність економічних, соціальних та екологічних інтересів має реалізовуватись через відповідну систему взаємної відповідальності людини, держави, суспільства й бізнесу. Соціальна відповідальність бізнесу є невід'ємною складовою сталого розвитку суспільства з урахуванням факторів щодо забезпечення працівників необхідними соціальними благами, запровадження базових принципів етики бізнесу, збереження навколишнього середовища, турботливого ставлення до місцевих громад, а також дотримання основних напрямів соціальної політики на національному рівні. Підґрунтям реалізації соціальної відповідальності бізнесу на основі цілей сталого розвитку є розбудова на всіх рівнях відкритої спільноти, інституційно-спроможної до ефективних дій [2].

Категорія соціальної відповідальності у своєму становленні пройшла шлях від відповідальності покарання-примусу до відповідальності-надійності. У широкому розумінні відповідальність є одним з універсальних етичних регуляторів та принципів будь-якої суспільної взаємодії та організації. Соціологи співвідносять соціально

відповідальні відносини з процесами ефективної демократії, яка репрезентована відповідальною самоорганізацією самих громадян, їх здатності до відповідальних консенсусних рішень та логік узгоджених колективних дій щодо суспільного блага, від гармонізації інтересів різних соціальних груп [1].

Питання соціальної відповідальності бізнесу впродовж останніх десятиріч стало важливим науково-практичним та теоретико-методологічним базисом державної політики економічного розвитку багатьох країн світу. Розширення використання її базових положень як інструменту забезпечення сталого розвитку потребує зосередити увагу на встановленні форм і принципів взаємовідносин між державою, бізнесом і суспільством у контексті публічних інтересів з урахуванням політичних, економічних та соціальних реалій в Україні. У цьому контексті перед державою стоїть завдання створення та реалізації ефективних механізмів регулювання таких відносин та формування оптимальної національної моделі соціальної відповідальності [3, с. 105].

Соціальна відповідальність бізнесу безпосередньо пов'язана із реалізацією концепції сталого розвитку та є підсистемою соціальної відповідальності загальної системи суспільної взаємодії, а також засобом гарантування та охорони суспільних відносин, які встановлюються певними суб'єктами та гарантуються певними засобами з метою дотримання поваги до прав людини, є проявом культури суспільства, реалізації його суспільних інтересів і регламентується соціальними нормами. Цей феномен є добровільною ініціативою організацій щодо дотримання етичних норм у сфері соціальної взаємодії та взяття на себе відповідальності за вплив на навколишнє середовище, партнерів, споживачів, працівників, громади тощо [1, с. 140].

Значного розвитку набула концепція соціальної відповідальності в Україні завдяки участі в Глобальному договорі ООН. У 2010 р. за сприяння Глобального договору ООН, Центру Розвитку КСВ, Інституту власності і права та Асоціації якості відбулося перше засідання Консультативної Ради з розробки Національної концепції розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні. В Українському законодавстві соціальна складова сталого розвитку визначена у Стратегії сталого розвитку України до 2030 року, де зазначено, що сталий розвиток орієнтований насамперед на людину та поліпшення якості її життя у сприятливому соціально-економічному середовищі та екологічно чистому, здоровому, різноманітному природному довкіллі. Високий інтелектуальний рівень людського потенціалу має забезпечити конкурентоспроможність країни у майбутньому. Реалізація Стратегії спрямована на подолання бідності шляхом ефективною зайнятості населення, високої вартості робочої сили, накопичення людського і

соціального капіталу, розвитку підприємницької активності населення, зміцнення середнього класу, підвищення соціальних стандартів і гарантій, а також надання необхідної соціальної підтримки вразливим групам населення. Пріоритетом політики сталого розвитку є забезпечення гідних умов життя та праці у власній країні.

Наразі більшість підприємств орієнтовані на досягнення фінансових результатів, а не на соціальну перспективу, це цілком зрозуміло, оскільки саме фінансова доцільність діяльності підприємств визначає можливість їх існування та функціонування. Проте, сучасний стан популяризації корпоративно-соціальної відповідальності все ж таки тісно пов'язаний із економічними перевагами, які досягаються завдяки побудові соціально-відповідальної ділової репутації. Значну роль у реальному просуванні ідей соціальної відповідальності бізнесу, позитивного сприйняття його дій у цій сфері та культивування у населення сприятливого ставлення до бізнес-середовища відіграє інформаційне забезпечення цього процесу. При цьому, у сучасних умовах, ефективно інформаційне висвітлення такої соціально відповідальної поведінки може здійснюватися силами самого бізнесу, зокрема завдяки соціальним мережам. Проте, позитивна оцінка таких соціально-відповідальних ініціатив з боку державних органів може суттєво посилити увагу та довіру до такої інформації з боку суспільства.

Поглиблене дослідження окремих інституціональних засад формування правової моделі сталого розвитку є необхідним кроком на шляху до реального ефективного впровадження Цілей сталого розвитку в Україні. Соціальна відповідальність – це унікальний феномен, який здатен поєднати державу, суспільство та бізнес. З огляду на це, саме інститут соціальної відповідальності, який одночасно враховує соціальні, економічні, екологічні, етичні компоненти сталого розвитку може бути флагманом у побудові ефективної системи з реалізації Цілей сталого розвитку.

Література:

1. Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки): монографія. О.Ф. Новікова, М.Є. Дейч, О.В. Панькова та ін.; НАН України, Ін-т економіки промисловості. Донецьк, 2013. 296 с.

2. Клименко І. М. Корпоративна соціальна відповідальність в контексті цілей сталого розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1292> (дата звернення: 23.11.2020).

3. Клименко І. М. Моделі державного регулювання корпоративної соціальної відповідальності. *Вісник НАДУ. Серія «Державне управління»*. 2019. № 4 (95). С. 105–112.